

Az elmúlt években egyre nehezebb helyzetben vannak az oktatási-nevelési folyamat szereplői. A pedagógusok nehéz konfliktushelyzetekre, rosszul nevelt gyermekekre, nem megfelelően „működő” szülőkre panaszkodnak, míg a másik oldal a pedagógusok eszköztelenségét, a megváltozott helyzetre való felkészületlenségét emlegeti. A konfliktushelyzetek mindennaposak, a megoldások pedig gyakran váratnak magukra, tovább növelve a két oldal elégedetlenségét.

Az előző tanévben a Kaposvár környéki iskolaszövetséghez tartozó három iskola vezetése, az egyes osztályokra jellemző konfliktusokkal terhes helyzetek megváltoztatását tűzte ki célul. A probléma megoldását speciális személyiségfejlesztő foglalkozások végrehajtásával, két – egy alsós és egy felsős – korcsoportnál hajtottuk végre.

A program felépítése folyamatszerű, egymásra épülő blokkokat tartalmazott. A foglalkozásokon a szereplések önkéntesek, a részvételekre való motiválás kevésbé direktív volt. A program a tanórán való viselkedés attitűdváltozási folyamat elindítójaként, facilitátorként szerepelt.

A PROGRAM CÉLJAI:

1. A pedagógusok attitűdváltozásának elősegítése.
2. Az iskolai pedagógus- és diákközösség bizalmi alapú együttműködésének elősegítése.
3. A tanulók viselkedésének bizalmi alapú megközelítése, a hangsúlyok meghatározása.

A PROGRAM IDŐBEOSZTÁSA:

- 1 alkalom – tanári csoport megbeszélése
- 4 alkalom – diák csoportok foglalkozásai
- 1 alkalom – visszacsatolás a tanári csoport részére

A pedagógusokkal folyó munka, időben megelőzte a diákok foglalkozásait, melynek révén a pedagógusok adekvát bevonása lehetségessé vált. A foglalkozáson elemeztük a társadalmi változások következtében kialakult helyzetet, illetve az iskola lehetséges stratégiáit.

A diákcsoportokkal folyó munkát az előkészítő szakasszal kezdtük, ebben az iskola vezetése összeállította a programban részt vevő diákok körét. Iskolánként két – egy alsós és egy felsős diákokból álló – csoportot szerveztünk, akikkel végrehajtottuk a személyiségfejlesztő foglalkozásokat, melyek tematikái a részt vevő tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével alakítottuk ki.

A legelső célunk az volt, hogy egyrészt mielőbb feltárjuk a gyermekekhez vezető utat, másrészt megtaláljuk azokat az eszközöket, amelyek segítségével a gyermekeket kezelni lehet.

A hat tréning (három alsós és három felsős) megfelelő, jó hangulatban telt el, a részt vevő diákok összességében örömmel vettek részt benne.

A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTŐ FOGLALKOZÁSOK TANULSÁGAI

- A tanulók igénylik a pozitív viszonyulásokat, visszajelzéseket.
- A velük foglalkozó felnőttek hatékonyságának egyik alapja a Rogers-i alapelvek elsajátítása és alkalmazása. Ezek: empátia, kongruens kommunikáció, feltétel nélküli elfogadás.
- Ez utóbbi azért fontos, hogy képesek legyünk a gyermek személyét és az általa elkövetett rossz cselekedetet szétválasztani. Nem az inadekvát viselkedést kell tehát elfogadni, hanem az elkövető személyét.
- Sok pozitív visszajelzéssel magunk mellé állíthatjuk a gyermeket, így kialakíthatunk egy szorosabb, „intimebb” kapcsolatot, amelynek segítségével jobb és hatékonyabb személyiségfejlesztést leszünk képesek végrehajtani.
- Ki kell használni azt a fejlődéslélektani törvényszerűséget, hogy az alsós gyermekek meg akarnak felelni a felnőtt elvárásainak.
- Ki kell használni az oktatási-nevelési folyamatban a kortárs hatást. Ha egy negatív cselekményt nem csak a felnőtt jelez vissza, hanem ebbe bevonjuk az osztályt is, mélyebben érinti az elkövetőt, mivel számukra nagyon fontos a kortársak véleménye.
- Több lehetőséget kell biztosítani – akár a tanórák szerkezetének átalakításával is –, beszélgetésekre. Csak ezeken keresztül lehet megközelíteni a diákokat. Általános tendencia, hogy a családok nem érnek rá beszélgetni a gyerekek viszont nagyon igénylik ezt.
- A negatív megerősítés, az állandó fegyelmezés helyett a pozitív megerősítést kell alkalmazni. Ne a rossz, helytelen viselkedést vegyük észre állandóan, hanem a pozitív változásokat is. A rossz magatartás szóvá tételét is úgy célszerű tenni, hogy mellette pozitívan meg kell erősíteni az elkövetőt abban, amiben jól cselekedett.

Az elvégzett foglalkozásokon ezeket az alapelveket követtük és szinte valamennyi résztvevő viselkedésében történt valamilyen pozitív irányú változás, vagyis a fenti tanulságok továbbvihetőek és jól alkalmazhatóak a gyakorlatban.

PEDAGÓGUSJELÖLTEK SZEMÉLYISÉGVIZSGÁLATA

A pedagógusok legfontosabb munkaeszköze a saját személyisége. Ennek alkalmassága, vagy alkalmatlansága jelentősen befolyásolja a pedagógiai hatást, a nevelés és az oktatás eredményességét, valamint a tanár–diák kapcsolat minőségét.

A szerző, *Margitts Ferenc* tanulmányában tanító és tanár szakos főiskolások vizsgálatán keresztül többek között arra a kérdésre kereste a választ, hogy rendelkeznek-e azokkal a temperamentum és karakterjellemzőkkel, amelyek alapjául szolgálhatnak a fent említett hatékony pedagógusszemélyiség kialakulásához.

A vizsgálatról bővebben a *MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK 2005. XLV. ÉVF. 4. SZÁM 145–162 p. alatt olvashatnak.*